

5. luku

Erityistä tukea tarvitsevien lasten esiopetus

12 § Erityinen tuki

Esiopetuksessa erityistä tukea tarvitsevat lapset, joiden kehityksen, kasvun ja oppimisen edellytykset ovat heikentyneet sairauden, vamman tai toimintavajavuuden vuoksi. Lisäksi erityisen tuen piiriin kuuluvat lapset, jotka tarvitsevat psyykkistä tai sosiaalista tukea kasvuun. Erityiseen tukeen ovat oikeutettuja myös lapset, joilla on opetuksen ja oppilashuollon asiantuntijoiden ja huoltajan mukaan kehityksessään oppimisvalmiuksiin liittyviä riskitekijöitä. Lisäksi erityistä tukea esiopetuksessa tulee antaa lapsille, jotka ovat pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä tai joiden perusopetuksen aloittamista on päätetty siirtää vuotta myöhemmäksi, sekä lapset, jotka otetaan tai siirretään erityisopetukseen esiopetuksen aikana. Erityisen tuen tulee sisältää oppimisvaikeuksien varhaiseen tunnistamiseen, ennaltaehkäisyyn ja kuntouttamiseen liittyvät tarpeelliset toimet.

Tuen tarpeen mahdollisimman varhainen toteaminen on edellytys tukitoimien aloittamiselle. Tukitoimien tehtävänä on ennaltaehkäistä mahdollisia oppimisvaikeuksia ja syrjäytymistä ja ne suunnitellaan yhteistyössä lapsen vanhempien kanssa. Esiopetuksessa olevan lapsen kasvun, kehityksen ja oppimisen tukena toimii oppilashuoltoryhmä tai muu asiantuntijaryhmä, jonka tehtävänä on seurata, havainnoida ja arvioida tuen tarvetta ja sen toteuttamista.

Pidennetyn oppivelvollisuuden piiriin kuuluvat lapset aloittavat oppivelvollisuuden sinä vuonna, jona he täyttävät 6 vuotta. Heidät otetaan erityisopetukseen vanhempien ja lasta tutkivan tahon päätöksellä. Lapselle tehdään Oppilaan siirto erityisopetukseen –lomake (liite 5), joka vanhempien allekirjoittamana toimitetaan opetustoimeen yhdessä lausuntojen kanssa. Henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma eli HOJKS(liite 6) laaditaan oppilaalle yhdessä koulun, vanhempien ja muiden asiantuntijoiden kanssa.

Pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevalla lapsella on oikeus lasta tutkivan tahon päätöksellä ja vanhempien suostumuksella 5-vuotiaana vapaaehtoiseen esiopetukseen. Jos lapsi aloittaa esiopetuksen 5-vuotiaana, hän osallistuu opetukseen pääsääntöisesti siinä päivähoiton ryhmässä, missä hän silloin on. Lapselle tehdään tarkennettu esiopetuksen suunnitelma (liite 7), jossa määritellään lapsen henkilökohtaiset tavoitteet ja arvioidaan tukitoimia. Esiopetus on tällöin maksutonta, ja vanhemmat täyttävät Maksuton esiopetus 5-vuotiaalle-lomakkeen (liite 8) tiedoksi päivähoito-palveluihin.

Jos lapsen perusopetuksen alkamista on päätetty siirtää vuotta myöhemmäksi, hänen esiopetuksensa järjestetään esiopetusryhmässä ja hänelle laaditaan tarkennettu esiopetuksen suunnitelma. Oppivelvollisuuden siirtäminen perustuu asiantuntijalausuntoon ja vanhempien perusopetusjohtajalle toimittamaan vapaamuotoiseen hakemukseen. Jos aikaisempia tutkimuksia ei ole, kouluvalmiustutkimukset tehdään pääsääntöisesti perheneuvolassa.

13 § Erityistä tukea tarvitsevan lapsen esiopetuksen yksilöllistäminen

Lapsen esiopetuksen fyysinen ja sosiaalinen oppimisympäristö ja tarvittavat tukipalvelut tulee ensisijaisesti järjestää niin, että lapsi voi mahdollisimman täysipainoisesti osallistua ryhmän toimintaan. Työskentelyn perustana ovat yhdessä kodin kanssa sovitut, perusturvallisuutta ylläpitävät, henkilökohtaiset tavoitteet, jotka tukevat lapsen fyysistä, kognitiivista ja sosioemotionaalista kasvua. Ensisijaisesti on tuettava lapsen positiivisen minäkuvan ja terveen itsetunnon kehittymistä sekä huolehdittava tasavertaisesta jäsenyydestä ryhmässä. Työskentelyn tulee olla leikinomaista, lapsen kehitystasosta lähtevää toiminnallista ryhmä- ja yksilöohjausta. Se edistää lapsen kielellistä kehitystä ja valmiuksia uusien asioiden oppimiseen sekä ennalta ehkäisee oppimisvaikeuksia. Erityistä tukea tarvitsevalle lapselle tulee laatia lapsen esiopetuksensuunnitelma yhdessä huoltajan ja tarvittavien asiantuntijoiden kanssa. Suunnitelman tulee sisältää lapsen kasvuille ja kehitykselle asetettavat tavoitteet sekä arvio lapsen vahvuuksista ja oppimiseen liittyvistä riskitekijöistä ja vaikeuksista. Suunnitelmaan kirjataan lapsen oppimisympäristöön liittyvät muutostarpeet sekä opetukseen osallistumisen edellyttämät tuki- ja oppilashuoltopalvelut, niistä vastaavat tahot ja edistymisen seuranta ja arviointi. Niille lapsille, jotka on otettu tai siirretty erityisopetukseen, suunnitelma laaditaan henkilökohtaiseksi opetuksen järjestämistä koskevaksi suunnitelmaksi (HOJKS). Erityisopetus esiopetuksen aikana järjestetään pääasiassa muun opetuksen ohessa samanaikaisopetuksena tai pienryhmä- ja yksilötyöskentelynä. Erityistä tukea tarvitsevista lapsista voidaan muodostaa myös oma ryhmä. Opetusta järjestettäessä tulee huolehtia siitä, että erityistä tukea tarvitsevan lapsen siirtyminen perusopetukseen tapahtuu yhteistyössä perus- ja esiopetuksesta vastaavan henkilöstön sekä huoltajan kanssa.

Erityinen tuki esiopetuksessa on lapsen ohjausta ja kuntoutusta arjessa. Tukitoimien suunnittelun lähtökohtana on tukea lasta yksilönä ja ryhmän jäsenenä. Tukitoimet ovat varhaiskasvatuksen ja opetuksen omaa toimintaa. Ne ovat kasvatuksellisia ja opetuksellisia keinoja, joilla ympäristöä ja toimintaa muokataan vastaamaan paremmin lapsen tarpeita

Esiopetuksen tukitoimia ovat

- esiopetuksen ja kodin yhteistyön vahvistaminen
- esiopetuksen yksilöllistäminen (eriyttäminen, toiminnan sisältöjen ja menetelmien yksilöllistäminen)
- kuntoutuksellisten elementtien suunnitelmallinen käyttö (struktuurin ylläpitäminen, vuorovaikutuksen vahvistaminen ja lapsen oman toiminnan ohjaus).
- avustaja , ryhmäkoon alentaminen, pienkuntoutusryhmään sijoittuminen ja kuljetukset.

Lapsen siirtyessä esiopetuksesta kouluun ,on tärkeää, että tarvittavat tukitoimet jatkuvat.

Tukipalveluja tarjoavat neuvola, perheneuvola, sosiaalityö sekä vammaispalvelu. Erikoissairaanhoidon palveluja tuottaa Mikkelin keskussairaalan lasten neurologian poliklinikka, lasten psykiatrian poliklinikka sekä Vaalialan kuntayhtymän Etelä-Savon poliklinikka.

Erityisopetuksesta vastaa päiväkodissa ryhmän lastentarhanopettaja yhdessä alueen erityislastentarhanopettajan kanssa. Koulussa siitä vastaa luokanopettaja, esiluokanopettaja tai erityisluokanopettaja yhdessä koulun laaja-alaisen erityisopettajan kanssa.

Erityisopetus perustuu tarkennettuun esiopetuksen suunnitelmaan tai henkilökohtaisen opetuksen järjestämistä koskevaan suunnitelmaan. HOJKS(liite 6) laaditaan pidentyissä oppivelvollisuudessa oleville lapsille ja tarkennettu esiopetuksen suunnitelma (liite 7) niille lapsille, jotka tarvitsevat erityistä tukea kehityksessä ja oppimisessa. HOJKS ja tarkennettu esiopetussuunnitelma tehdään yhteistyössä kodin ja tarvittavien asiantuntijoiden kanssa huomioiden mahdolliset aikaisemmat suunnitelmat (mm. päivähoiton kuntoutus- ja toimintasuunnitelma). Suunnitelma sisältää yksilölliset tavoitteet ja menetelmät, tarvittavat tukitoimet, arvioinnin, seurannan ja oppimisympäristöön liittyvät tarpeet.

Siinä määritellään myös erityisopetuksen järjestäminen ja sen sisältö.

Erityistä tukea tarvitsevien lasten esiopetus järjestetään pääsääntöisesti päivähoiton esiopetusryhmissä tai pienkuntoutusryhmissä tai koulun erillisissä esiluokissa tai yhdysluokissa.

Pidentetyn oppivelvollisuuden piirissä olevien lasten esiopetus järjestetään yksilöllisten tarpeiden mukaan:

- - päiväkodin pienkuntoutusryhmissä tai tavallisissa esiopetusryhmissä
- - erityisluokissa yleensä yhdysluokkamutoisena harjaantumisoppilaat (Eha1, Eha2)
kielihäiriöiset oppilaat (Edy),
autistiset oppilaat (Eau)
kuulovammaiset(Eku) ja vaikeasti kielihäiriöiset (Edy) oppilaat Mikael-koulussa
- - 1-4 päivää viikossa erityisluokassa ja loput päiväkodissa

Lapsen siirtyessä esiopetuksesta alkuopetukseen tiedot siirretään yhteisessä tiedonsiirtopalaverissa, jossa vanhempien lisäksi mukana on esiopetuksen opettaja, mahdollisesti tuleva opettaja sekä koulun erityisopettaja.